

בעזהשי"ת

גלי מסכתא

הוכן ע"י ת"ח א' מיקירי ירושלים והופץ על ידי כולל עיון הדף

עיקר כללי מסקנת הסוגיות [ומקורות]

מיועד לאלו שלמדו הסוגיא לתועלת חזרה מקוצרת ושינון

מסכת קידושין

כללים לשימוש

[] = מקור או טעם הדבר
() = הוספת פרט או תוספת ביאור
להל' = להלכה (כמובן לא למעשה)
מדאו' = מדאורייתא
לרש"י = שיטת רש"י כשתוס' חולקין - עי' בספר סיכומי גפ"ת את שיטת תוס' (וגם לעיקרי החידושים שבתוס')

בפעם הראשונה כדאי לדקדק מאד בדברי הסיכום כדי לתפוס מלא המובן לאור מה שלמדת בפנים הגמרא, ואח"כ לחזור בקלות הרבה פעמים שיהיו מחודדין בפיו.

נא להכניס השמטות החשובות בעיניך

נא להעיר הערות

©

כל הזכויות שמורות

תש"ס

כתובת להערות :

גפ"ת, רח' חזון איש 36

פניה"ק ירושלים תובב"א

טל': 571-2016 (02)

מסכת קידושין

*קיד' = קידושין

פ"א האשה נקנית

גמ' ב: - ה:

"מקדש" לשון דרבנן דאסר לה אכ"ע כהקדש

נקנית מדעתה [רש"י יבמות יט: - והלכה והיתה, רש"י מד. - דעת מקנה]

"דרכים" - ביאה איקרי דרך וכסף ושטר צורך ביאה, כר"ש - דרכו לחזור על אבידתו, דאיכא חילוק (למעוטי חופה, חליפין)

חליפין אינו קונה [לא מקניא בפחות מש"פ [רש"י - גנאי - ובטיל תורת חליפין]

אינה יוצאת בחליצה [ספר כורתה]

כסף [אין כסף לאדון זה אבל יש לאחר - אף בנערה [כיצאית אמה (לרש"י - כסף למי שיצאה ממנו)], קיחה קיחה משדה עפרון]

ויצאה חנם - אילונית בבגרות (אביי - יוצאת, מב"ר אשי - מכירתה בקטנותה חלה)

ביאה [רבי - ובעלה, ר' יוחנן ט: - בעולת בעל], שטר [ויצאה והיתה]

אין יציאה בכסף [אביי טיבעא חד הוא - קטיגור יעשה סניגור, רבא - וכתב לה - ולא בכסף, לריה"ג - ספר כורתה] או בביאה

לרב הונא חופה (רש"י - מסרה לשם קיד') קונה [צד השוה מכסף שטר וביאה] ורבא חולק

רש"י ב: - ה.

ירק בשביעית - לרש"י - בתר לקיטה

אתרוג כאילן לערלה, רבעי, שביעית - בתר חנטה; כירק למעשר [גדל על כל מים]

זכאי בביתו - לרש"י - לקבל שטר ולמוסרה לביאה על כרחא

הו"א קידשתו מהני - לרש"י - נתנה ואמרה התקדש לי - כיון דכסף עביד אישות

בגרות מוציאה מרשות אב [לרש"י - לאבי הנערה]

כסף באמה בע"כ - לרש"י - אביה מוכרה בעל כרחא

גמ' ה: - ו:

נתן הוא ואמרה היא - ל"ק - אינה מקודשת [רש"י - כי יקח ולא תקח], ל"ב - ספק וחיישינן מדרבנן

שמואל - צ"ל "לי" [ידיים שאין מוכיחות לא הויין ידיים]

הריני \ איני בעליך - אינה מקודשת [כי יקח ולא שיקח עצמו, ושלחה ולא שישלח עצמו]

הרי את אשתי..., שלי, ברשותי, זקוקה לי, לקוחתי, חרופתי ביהודה - מקודשת

וספק במיוחדת לי, מיועדת לי וכו' במדבר עמה על עסקי קיד' [דלמא למלאכה קא"ל]

מדבר עמה על עסקי גיטה וקיד' ונתן

ר' יוסי, להל' - מקודשת (רבי - בעסוקין באותו ענין, ר"א בר"ש - מענין לענין)

ר"י - צריך לפרש

כל שאינו יודע בטיב גיטין וקיד' לא יהא לו עסק עמהן (לרש"י - להיות דיין)

הרי את לעצמך, אין לי עסק בך - לגמרי קא"ל ומהני לשחרור עבד כנעני וכ"ש לגט

מקדש במלוה, ברבית דאזקפה - אינה מקודשת [רש"י - כעפרון דיהיב מידין]

בהנאה דארווח זימנא (לרש"י - פרוטה שיפייסני) מקודשת ואסור מפני הערמת רבית

מתנה ע"מ להחזיר מהני חוץ מאשה [כחליפין]

רש"י ו:

בהנאת מחילה מהני

הנאת פרוטה שיפייסני - לרש"י - אינו רבית דלא שקיל מינה

גמ' ז. - ח.

תן מנה לפלוני [מדין ערב], ממון דשליח [מדין עבד כנעני], תן לפלוני להתקדש לו [מדין שניהם]
הילך מנה להתקדש לך באדם חשוב (רש"י - אינו רגיל לקבל מתנות) [הנאה דקיבל (רש"י - דפרוטה שיפייסנו)]
לחציי קנה ["אוכל לישא אחרת"] חצייך אינה מקודשת [אשה - ולא חצי, ולא נתפשט (רש"י - בלשון
הקדש) דדעת אחרת מעכבת]

ספק בחצייך בחצי פרוטה \ בפרוטה \ היום וחצייך וכו', שני חצייך
ספק בב' בנותיך לב' בני בפרוטה, בתך ופרתך \ וקרקעך בפרוטה [דלמא פרוטה על בתך]
הקדישה בנ' זוז ונתן שיראי:
רבה, להל' - א"צ שומא

רב יוסף - בעי שומא (רש"י - לפני קידושין) [לא סמכה דעתה]
לל"ב אף בהקדישה בכל דהו (רש"י - כמו שהו) [ככסף - דקייץ]
טלית זה לפדיון בני - אינו פדוי, טלית זה בה' סלעים - פדוי
[בעי קייצי לרב יוסף; בלא שוה צריך לדידי חזי לי]

רש"י ז.

לרש"י - אשה כקרקע (קנין אגב) [הוקש והתנחלתם אותם לרשת אחוזה],

גמ' ח. - ט.

התקדשי במנה ונתן דינר - מקודשת וישלים [כעל מנת כמעכשיו]
חוץ: ממנה זו, רב אשי - מונה והולך
במנה והניח משכון אינה מקודשת [מנה אין כאן משכון אין כאן]
חוץ ממשכון דאחרים [בע"ח קונה משכון (רש"י - להתחייב באונסין)]
אינה מקודשת בהתקדשי במנה ואיבדה, "תנם לאבא, לפלוני, לסלע, לכלב, לעני" אפי' הסמוך עלה [גם
הוא חייב]
ומהני "ע"מ שיקבלם אבא \ פלוני", לסלע שלה [לרש"י - חצרה] [וספק בשל שניהם], לכלב שלה
[וספק ברץ אחריה [חייב להצילה]]
הב לי - מיקדשת לי? - "הב" להל' אינה מקודשת (מח', בכפל לשון - לכו"ע)

רש"י ח. - ח:

במנה זו ונמצא חסר - לרש"י - יכולים לחזור
מנה אין כאן - לרש"י - הלכך משכון אינו שוה כלום

גמ' ט. - יא.

מוכר כותב שטר [ומכר מאחוזתו, הללמ"ס, ואקח את ספר המקנה], קיד' בעל כותב [כי יקח]
שטר אירוסין בעי לשמה [ויצאה והיתה], מדעתה לר"פ ורב שרביא [דעת מקנה כגט] (ורבא ורבינא
חולקים [כגט])
שטר תנאים רק מדעת שניהן
בא ארוס שלא כדרכה עשאה בעולה [בעולת בעל]
לרבי אפי' ע"י אחר לחנק בנערה המאורסה [ומת האיש... לבדן] (ולא לקנס)
בא אקטנה: ר' אושעיא - פטור [ומתו גם שניהם - שוין (רש"י - בני עונשין)]
ר' יונתן, רבנן דרבי - חייב [לבדן]
סוף ביאה קונה [דעתו אגמר] ואסור לכה"ג
מקדש בביאה - ספק אי נישואין עושה (לירושה, ליטמא, להפר)
יוחנן בן בג בג - ארוסה אינה אוכלת בתרומה
ר"י בן בתירה - אוכלת מק"ו משפחה ורק שמא תשקה לאחיה
ר"נ בר יצחק - מח' בדאו', רבינא - מדאו' אוכלת ומח' מדרבנן אי משום סימפון או שמא
תשקה (נ"מ בקיבל עליו מומין, מסר והלך עם שלוחי הבעל)

תוס' ט:

תנאים נקנין באמירה - בהנאה דמתחתני מקני
רש"י מג: - קטנה שנשאת אין אביה מקבל גיטה ורש"י ביבמות קט. וסנהדרין סט. חולק

גמ' יא. - יג.

ב"ש - שוה דינר

[ר' זירא - מקפדת (אא"כ ידעה וקבלה),
רב יוסף - כסף בתורה צורי (למסקנא רק בקצוב),
ר"ל - כאמה (והפדה - מצי מיגרעא מדינר עד פרוטה),
רבא - (מדרבנן) שלא יהו כהפקר]
ב"ה - שוה פרוטה (= $\frac{1}{8}$ איסר = $\frac{1}{192}$ דינר (לעולם), לרשב"ג - $\frac{1}{6}$ איסר)
קידש בתמרה - שמואל - חיישינן שמא ש"פ במדי,
ורב חסדא חולק - ולא חיישינן לעדים ב"אידית" שהיה ש"פ כשנתן
אביי ורבא - חיישינן לעדים (חוץ מעידי שבויה)
רב מנגיד אמקדש בשוק, בביאה, בלא שידוכי, מבטל גט (לרש"י - לפני שליח), מודעא אגט, מצער שליח
ב"ד, שהי שמתא, דר בבית חמותו
לנהרדעי - רק למקדש בביאה בלי / עם שידוכי [פריצות]
לאחר מתן מעות "התקדשי" ושתקה -
רבא - אינה מקודשת [רש"י - לא איכפית לה]
רב הונא בדר"י - נתן בתורת פקדון אינה מקודשת, בתורת קיד' מקודשת [לישדינהו]
בחוב או בגזל דידה - בשעת מתן מעות אינה מקודשת [דידי שקלי] אא"כ שדיך,
לאחר מתן מעות אינה מקודשת אפי' רצתה

רש"י יא. - יא:

בנות ר' ינאי דשוו שליח - לרש"י - צריך תרקבא דדינרי
מטבע הפחות בצורי - לרש"י - מעה, רבותיו - דינר
הטענה ב' מעה [כסף או כלים (לרש"י - שנים)]

גמ' יג: - יד.

רב ושמואל - שיעבודא לאו דאו' אפי' מלוה בתורה (קרבן)
ר' יוחנן ור"ל - דאו' [רש"י - מדיו ערב]
ר"פ - מירושין ולא מלקוחות [אין קול]
מיתת הבעל [פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה, וכתב... או כי ימות - היקש לגירושין]
יבם בביאה [יבא עליה ולקחה לו] ולא בכסף ושטר [ויבמה]
וניתרת בחליצה [בישראל בית חלוץ] ובמיתתו [ק"ו מאשת איש] ולא בגט [הנעל]

גמ' יד: - טז:

ע"ע נקנה (1) בכסף [נמכר לגוי - מכסף מקנתו, תוס' - שכיר שכיר מנמכר לישראל;
מכרוהו ב"ד - היקש העברי או העבריה [והפדה]; מוכר עצמו - שכיר שכיר, וכי תשיג מוסיף
אענין ראשון] לל"ב דרב יוסף ח. - חוץ מתבואה וכלים [מכסף מקנתו - דקייצי]
(2) בשטר [לרב הונא דאדון כותבו - אם אחרת יקח לו - היקש לאשה, לרב חסדא דאב כותבו -
לא תצא כצאת העבדים - אבל נקנית]
ולא בחזקה [והתנחלתם אותם - רק ע"כ]
ויוצא: (1) בשנים,
(2) יובל [מוכר עצמו - עד שנת היובל יעבוד עמך, מכרוהו ב"ד - ושב אל משפחתו],
(3) גרעון [והפדה, מכסף מקנתו, בשוה כסף - ישיב] ולא במחילה [גופו קנוי],
(4) שטר [רש"י - לא גרע מע"כ [לה לא מאשה]]
ולא בשן ועין [לא תצא כצאת העבדים, בגפו - בגופו יצא]
אמה אף (6) בסימנין (אחרי בת ט' ולא נשרו לריבר"י, בת י"ב לת"ק),
(7) במיתת האדון, (8) לר"ל במיתת האב [ק"ו מסימנין] (איתותב)

לת"ק דר' אלעזר מוכר עצמו נמכר ליתר משש, אינו נרצע, אין הענקה, אסור בשפחה [הו"א - לא יליף שכיר שכיר; כ' במכרוהו ב"ד - ועבדך שש, אונן, תעניק לו, יתן לו אשה] אמה - אינה נרצעת [אונן, יאמר העבד], (יח.) אינה נמכרת פעמיים לר"ש נמכר לישראל אין גאולת קרובים [יגאלנך - רק לגוי] נמכר לגוי - לרבי אין שש [באלה הוא נגאל] וריה"ג ור"ע חולקים נגאל - ריה"ג - קרובים לשחרור אחרים לשעבוד [ואם לא יגאל באלה, ויצא בשנת היובל - אחרים דמימנעי ולא פרקי] ר"ע - קרובים לשעבוד אחרים לשחרור [קרובים שלא ימכור עצמו כל יום] רבי - הכל לשחרור [או דודו - או השיגה ידו (לשחרור) - ונגאל (אחרים) נדרש לפניו ולאחריו] יוצא במיתת אדון (יז):

גמ' טז: - יח.

הענקת אמה לאביה, בדליתיה - לעצמה [אותם לבניכם - ולא בנותיכם] מציאתה לאביה ושכר בטלה לאדון אין הענקה: לבעל חובו [לר' אלעזר - לו, לת"ק - לית שעבודא דר' נתן], (לג' הגר"א ליורשיו), לבורח ופגע יובל [מעמך], לר"ש ליוצא בגרעון [מעמך] (ור"מ חולק), לראב"ע בלא נתברך בגללו (ות"ק חולק [הענק תעניק]) שיעור הענקה: ר"מ - ט"ו סלעים [ג"ש ריקם מבכור - ה' סלעים מצאנך, וכו'] ר"י - ל' שקלים [ג"ש נתינה מנזקין], ר"ש - ג' שקלים [ג"ש מיכה מערכין] ולא מכספים לר"ש, מפרדות לראב"י [צאן וגורן ויקב בכלל ברכה] לת"ק דראב"ע מוסיפים לפי ברכה בורח חייב להשלים [שש שנים יעבד] חוץ מפגע יובל; חלה ואין עושה מעשה מחט יותר מג' שנים חייב להשלים חלה ג' ועבד ג' א"צ להשלים [ג' ברש"י - ובשביעית יצא] ע"ע לישראל עובד הבן [יעבד] (ולא היורש [ועבדך]) משא"כ נרצע [ועבדן], אמה [ואף לאמתך - כנרצע], נמכר לגוי [עם קונוהו ולא יורשין] גוי יורש גוי מדאו' [מדאיצטריך ולא יורשי קונוהו, ער ירושה] גר מגוי מדרבנן [יחזור לסורו] גר מגר - המחזיר רוח חכמים נוחה לרש"י - בלידתו בקדושה [מיחלף בישראל]

גמ' יח. - יט:

אין ע"ע נמכר בכפילו, בזממו, פעמיים (הו"א - רבא - לרש"י בגניבה א', אביי - לרש"י - בא' שהעמידו לדין אגניבות הרבה) [בגניבתו] שוה יותר מגניבו אינו נמכר [נמכר - כולו] שוה חצי גניבו - רבנן - חוזר ונמכר, ר"א - אינו נמכר כלל [בגניבתו ולא בחצי] כופין (לרש"י - האב) לפדות אמה אם יש לו [פגם משפחה] משא"כ ע"ע [הדר יזבין] ר"ע ורבנן דר"ש - אב מוכרה פעמיים אבל לא שפחות אחר אישות [בבגדו בה - אם למקרא - משפירש טלית לא ימשול] חוץ מאחר יעוד לר' יוסי בר"י דמעוות לאו לקיד' [רש"י - אאב קפיד קרא] ר"א - הפוך [אם למסורת - משבגד בה לא ימשול] ר"ש - שניהם לא [למקרא ולמסורת] יעוד אירוסין עושה (לר"נ בר יצחק עדיין ספק אולי נישואין עושה) ת"ק - אינו מוכרה לקרובים [רש"י - בעינן אשר לא יעדה] חוץ מחייבי לאוין [לאמה - מכרה רק לאמה] ולאביו לברייתא א' [יש צד יעוד לבנו] ר"א - מוכרה לקרובים [לאוין - אם רעה (בנישואיה), לאמה] יעוד רק בגדול [מדעת], מדעתה [כר' יוסי בר"י דמעוות ראשונות לאו לקיד' (רש"י - אין דעת האב בהן מתחלה), ר"נ בר יצחק - יעדה (רש"י - ל' דיעה)] לריב"י - כשנשאר כדי פדייה ש"פ [מעוות לאו לקיד' ניתנו, לרנב"י - יעדה והפדה] ר"נ - אומר לבתו קטנה קבלי קדושך, מקדש במלוה שיש משכון מהני [כיעוד לריב"י]

מוכר וקידשה לשני לחכמים יכול לייעד - כמעכשיו ולאחר ל', לריבר"י מקודשת לשני - כלאחר ל'
מוכר ע"מ שלא לייעד: ר"מ - תנאו קיים [לאמה - בלבד] חכמים - בטל [מתנה עמש"כ בתורה]

רש"י יט. - יט:

יבום בן ט' - לרש"י - מדאו' קנאה ליורשה וליטמא אלא דאין מיתה [אשת איש]
לקטנה קבלי קידושין - החידוש לרש"י - מדעתו הוה
מעוה לאו לקיד' - לרש"י - מייעד בעבדות וגז"כ שיהיו קידושין
לרש"י - מעכשיו לאחר ל' נלמד מיעור

גמ' כ. - כא:

ר"א בר יעקב - אינו מוסר שפחה לאין לו אשה [אם בגפו - יחידי נכנס יחידי יצא]
השביח או הכסיף - גרעון כשעת הזול [אם עוד רבות (כספו) בשנים - מכסף מקנתו, ואם מעט (כספו)
נשאר בשנים - כפי שניו, נמכר לישראל - ג"ש שכיר שכיר]
{ כמה קשה אבקה של שביעית, אימא לידחי אבן אחר הנופל ת"ל גאולה תהיה לו }
מוכר שדה אחוזה - אינו לזה וגואל [או השיגה] ואינו נגאל לחצאין [כדי גאולתו]
וגאולת קרובים רשות לר' יהושע [כי לא יהיה לו גואל]
חובה לר"א [וגאל - בכלל ... גאולה תתנו]
מקדיש שדה אחוזה - לזה ולחצאין [ואם גאל יגאל]
ע"ע לגוי - אינו לזה וגואל [רש"י - או השיגה], ולא לחצאין [ונגאל - כולן]
ונגאל בקרובים חובה [בכלל גאולה תתנו]
לישראל - לרבי אינו נגאל בקרובים וספק לרבנן
בתי ערי חומה - לר"ש לזה ולחצאין [טעמא דקרא דמקדיש אחוזה - דהורע כחו ביוכל]
ורבנן חולקים [רש"י - גאולה גאולה ממוכר אחוזה] - רב ששת - ולא בקרובים
בתי חצרים - נגאל בקרובים [בכלל ... גאולה תתנו, חובה - על שדה הארץ יחשב כר"א]
קרוב קרוב קודם בשדה אחוזה ובתי חצרים [גאלנו בע"ע ג"פ]

גמ' כא: - כב:

נרצע יוצא ביוכל [ושבתם איש - ועבדו לעולם] ובמיתת האדון [ועבדו - ולא הבן]
מרצע - ר' יוסי בר"י - כל שנקח ביד [ולקחת - ריבה מיעט וריבה] חוץ מסם,
רבי - רק ממתכת [כלל פרט וכלל - כמרצע]
ר' אלעזר יודן - רוצעין במילתא, חכמים - בגובה ואין כהן נרצע [בע"מ ואין ושב אל מוחזק
שבמשפחתו]
שפחה לע"ע כהן - רב - מותר, שמואל - אסור [מצות יתירות] (איתותב)
כהן ליפת תואר - רב - מותר, שמואל - אסור, לל"ק מח' בביאה שנייה [אי אשתרי או גיורת]
לל"ב אסור ומח' בראשונה [לרב דברה תורה כנגד יצה"ר, לשמואל דלא שייך והבאתה אל תוך
ביתך]
וראית בשביה - בשעת שביה, אשת - אפי' אשת איש, וחשקת - אפי' אינה נאה, בה - ולא שתים, ולקחת
- קיד' תופסין, לך לאשה - ולא לאחר, והבאתה - שלא ילחצנה במלחמה (לרש"י לביאה ראשונה)
אם אמר יאמר - פעמיים - בתחילת ובסוף פרוטה אחרונה [העבד - כשהוא עבד, לא אצא - בשעת
יציאה]
נרצע רק כשלרבו ולו אשה ובנים [אהבך ואת ביתך, אהבתי וכו'], אוהבים זא"ז [טוב לו עמך, אהבך],
שניהם בריאים [טוב לו, עמך] וספק בשניהם חולים
טוב לו עמך - במאכל, במשתה, בשינה,
וחייב במזונות בניו [ובניו עמו] ואשתו [ויצאה אשתו עמו]
דוקר באוזן עד שמגיע לדלת [באזנו בדלת], דלת מעומד [מזווה]

רש"י כב.

לרש"י כל המעשים דיפת תואר מתירים ביאה ראשונה

גמ' כב: - כה:

ע"כ נקנה: (1) בכסף (2) שטר (3) וחזקה (מעשה עבודה) [והתנחלתם...לרשת אחוזה - היקש לשדה אחוזה] [חוץ מהגבהה בביאה [זו"ז נהנה] - אפי' שלא כדרכה [נהנה, משכבי - היקש לכדרכה],

(4) ובחליפין, (5) משיכה, (6) קורא לקטן ובא [אדעתא דמרה],
(7) לר"ש הגבהה (ות"ק חולק)

גר שמת - רבנן - עבדים גדולים וקטנים קונים עצמם, אבא שאול - רק גדולים
עבודת אחרים עליו בשעת מיתה קונהו

ע"כ קונה עצמו:

(1) בכסף - לר"מ ע"י אחרים אפי' שלא מדעתו [אביי - טבעא חדא - הואיל וקני ל"י בע"כ,
רבא - קבלת רבו גרם (רש"י - אינו שלוחו ומקנהו מאליו)]

ולא ע"י עצמו [אין קנין לעבד]

ר"ש ב"א - ע"י אחרים [זכות] ולא ע"י עצמו [אין קנין]

רבנן - ע"י עצמו [יש קנין (רב ששת - בע"מ שאין לרבך רשות בו, לר' אלעזר דוקא בע"מ
שתצא בו לחירות [לא מקני לעבד])] וע"י אחרים [זכות]

(2) בשטר [או חופשה] - לר"מ ע"י עצמו [חוב לו]

ר"ש ב"א - ע"י אחרים [זכות, רבה - ע"י שלוחו] [לה לה - ושייך בקבלת גט מרבו של חבירו]
ולא ע"י עצמו [לה לה - כגט שיוצא לרשות אחר]

לרבנן - עצמו ואחרים [גיטו וידו באין כא']

(3) לשמואל הפקר

(4) שן ועין וראשי אברים שאינם חוזרים ואפי' אינו בטל ממלאכתו [רש"י - ריבה מיעט וריבה] - לר"ש,
ר"א, ר"ע צריך גט שחרור [שילוח שילוח מאשה], לר"מ ור"ט א"צ [לחפשי ישלחנו], מכריעים

- שן ועין א"צ וראשי אברים צריך [מדרש חכמים]

ולא ביוכל [לעולם בהם תעבודו]

אשה שפודה מע"ש אין חומש בזווי דידה (לרש"י - מלוג) ומעשר דבעלה [איש ממעשרו]

בזווי דבעל ומעשר דבי נשא - ר"מ - בלי חומש [ממון גבוה ולא קני בעל (רש"י - לפירות)]

רבנן - עם חומש [קני ושליחותיה קעבדא]

ראשי אברים -

אפי': חטטה עין סמויה [מחוסר אבר], אצבע יתירה שנספרת ע"ג היד, לרבי ובן עזאי - לשון, לרבי
ור"י סירוס ביצים - לר' יוסי מעוך וכתות ולא נתוק וכרות

ולא: שן דחלב, צמתה ידו וסופו לחזור [שן ועין מיעט], הכה כנגד עינו ואזנו [מיבעית נפשיה],
עדיין יכול להשתמש, מקודם לא היה יכול להשתמש, לרשב"ג אינו מתכוין לשחתה [ושחתה],

לכו"ע אינו מתכוין לעין [ושחתה]

לשון - מיטמא בשרץ [אשר יגע בו], כטמון לטבילה [בשרו - מאבראי], לרבי טוב להזאה [על הטמא
וחטאו - כטומ'] וחכמים חולקים [וחטאו... ורחץ - כטבילה]

גמ' כה: - כח.

בהמה גסה נקנית: (1) ר"מ ור"א - במסירה (לרש"י מיד ליד) (לרש"י - ולא במשיכה [אין דרכה])

(2) לרב, חכמים דברייתא - במשיכה (כב: - קורא ובאה, הכישה ועקרה יד ורגל ולרב אסי כמלא
קומתה) (לרש"י - וכ"ש במסירה)

(3) ר"ש - בהגבהה (רש"י - לבד) (ג"ט לרש"י)

(4) בחליפין, (5) משכיר מקומו, (6) כליו בסימטא

בהמה דקה נקנית: (1) לר"מ ור"א ולר"ש דברייתא בהגבהה, (2) לחכמים במשיכה

קרקע נקנה: (1) בכסף [שדות בכסף יקנו] חוץ ממקום שכותבין שטר [רש"י - לא סמכא דעת' ועיקר דעתו
לשטר]

(2) בשטר [ואקח את ספר המקנה] שמואל - במכר עד שיתן דמים חוץ ממוכר משום רעתו

(3) בחזקה (רש"י - רפק, דייש אמצרי, נעל, פרץ כ"ש) [ושבו בעריכם אשר תפשתם - בישיבה, וירשתם
אותה - ע"י וישבתם בה]

(4) אגב קרקע אחר (כנגד מעותיו) [סדנא חד] (ול"ב דרב אחא בדר"א חולק [כאמר זו קני']
ויכול לפרש "אי בעינא איקני בכסף או בשטר" כדי שיכול לחזור ולא המוכר

מטלטלין נקנין: (1) במשיכה [קנה מיד עמיתך - מיד ליד, לר' יוחנן - תקנת חכמים]

(2) אגב קרקע כ"ש [ויתן להם... עם ערי מצורות] - רבא - כנגד מעותיו - וא"צ ציבורים וצ"ל "אגב" ר"קני"

(3) בחליפין (חוץ ממטבע), (4) בדברי שכיב מרע לרבנן דר"א מתנה אגב מכר מהני, אגב שדה לאחר - ספק (ויד גבאי כיד עניים) גלגול שבועה על קרקע, ע"ע (שגופו קנוי (רש"י - ואינה טענת מטלטלין)) [טענת ודאי - ק"ו מסוטה [אמן אמן על אירוסין (רש"י - שלא קינא)], טענת שמא - מה מצינו מסוטה דספק כודאי] קורא לחבירו "עבד" יהא בנידוי [לרש"י - זלזול], "ממזר" מלקין [לרש"י - קונסין], "רשע" יורד עמו לחייו

רש"י כה: - כז:

לאבבי ורבא משיכה קונה בסימטא - לרש"י - וכ"ש במסירה הגבהה בחבילי זמורות - לרש"י - מעלהו עליהן רש"י - אין לו קרקע מתודה על המעשר פרוזבול על קרקע כ"ש - לרש"י - תקנה בשכיח ר"ג - עישור שאני עתיד למוד - לרש"י - עדיין לא תרם אירוסין רק בגלגול - לרש"י - דקדמה שכיבת בועל לבעל

גמ' כח. - כט.

אין עושין חליפין בכסף [דעתו אצורה דעבידא דבטלה], לר"נ בפירות (לרש"י - כל שאינו כלי) ורב ששת ור"ל חולקים ר"נ כר' יוחנן דמדאורי' מעות קונות ויכול מוכר לקנות בדמי שור שנתחייב [מילתא דלא שכיח לא גזרו משיכה] הקדש קונה במעות, באמירתו לגבוה פודה הקדש (וקונה מיתמי) קונה במעות [ונתן הכסף וקם לו] ובמשיכה כשהוול [לא יהא הדיוט חמור]

גמ' כט. - לב:

מילה על אב [וימל אברהם], ב"ד [המול לכם], עצמו [אשר לא ימול בשר ערלתו], ולא נשים [צוה אותן], לדורות [צוה] פדיון על אב [בכור בניך], עצמו [פדה תפדה], ולא אמו [תיפדה תפדה - המצווה לעצמו] ולא נקבות [תפדה תיפדה - שאחרים פודים] הוא קודם לבנו [מצוה דגופיה], ה' משועבדים וה' בני חרי - ר"י - בנ"ח לבנו וטריף לעצמו [מלוה בתורה ככתובה בשטר] (לרש"י - כשנשתעבדו קודם שנולד הבן ואין אונאה ללקוחות דמצות בנו עליו יותר) רבנן - בנ"ח לעצמו [לאו ככתו' בשטר] ת"ק - פדיון קודם לעלייה לרגל [תפדה - ולא יראו פני ריקם] ר"י - עולה לרגל [מצוה עוברת] לימוד תורה על אב [ולמדתם] ללמדו מקרא (ומח' ברייתות על אבי אביו [ולבני בניך]), עצמו [ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם], ולא אמו [ולמדתם ולמדתם - המצווה ללמוד] ולא נקיבות [ולמדתם ולמדתם - שאחרים מלמדים] [את בניכם] (לרש"י לד. - ושננתם לבניך) הוא קודם לבנו, ר"י - חוץ מבנו זריז ותלמודו מתקיים ברייתא - תורה קודם לאשה כשאפשר, להל' - בני בבל - לרש"י - אשה קודם, בני א"י - לרש"י - תורה [שלא יהא ריחיים על צוארו] ישא אשה - רב הונא, תד"ב ר' ישמעאל - עד בן כ', רבא - מט"ז עד כ"ב/מ"ח עד כ"ד (לל"ב דרש"י - להוכיח)

{ בכל כריעה דרב אחא ב"י נתר חד רישיה דמזיק; הבאת ינוקא לביהמ"ד; סופרים - אותיות שבתורה; דב"ת מחודדים בפ"ך; והב בסופה }

שליש מקרא, משנה, תלמוד [ושננתם = ושלשתם] ליומי (לרש"י - ימי השבוע)

{ סם חיים - תורה תבלין ליצה"ר; יצה"ר = רע", מתחדש, מתגבר, משכהו לביהמ"ד }

על אב להשיא בנו ובתו [וקחו לבניכם נשים ואת בנותיכם תנו לאנשים],

ללמדו אומנות [ראה חיים עם אשה - כמו שחייב להשיאו/ללמדו תורה] לר"י - ולא רק סחורה;
 נ"א להשיטו [חיותו]
 נשים חייבות במורא או"א [תיראן] אא"כ רשות בעלה עליה
 {השוה כבוד\מורא או"א לכבוד\מוראת המקום, ג' שותפין; הקדים כיבוד אב ומורא אם; כששמעו
 כבוד וכו' הודו למאמרות ראשונות; דמא בן נתינה; גדול מצווה ועושה; איקום מקמי שכינה;
 אשרי מי שלא חמאן}
 אסור ללכת ד"א בקומה זקופה, בגילוי ראש
 כבוד אב קודם לאם [אתה ואמך חייבים בכבודו] ובנתגרשה שוין
 עבודה לבן - מאמך קבל ולא מאביך בן תורה [חלשה דעתי]
 מורא - לא עומד ויושב במקומו, סותר דבריו, מכריעו
 כיבוד אב - שלחני בשביל אבא, במותו - "כך אמר אבא מרי" - ותוך י"ב חודש "הריני כפרת משכבו",
 אח"כ "זללה"ה, משנה שמו, מאכיל ומשקה, מלביש ומכסה, מכניס ומוציא, יזרוק ארנקי
 (דיירש) ואינו מכלימו, טעה - "מקרא בתורה כתוב כך"
 לרב יהודה משל בן חוץ מהעדפה, לרב נתן בר אושעיא ולהל' - משל אב חוץ מביטול מלאכתו
 [ככבוד את ה' מהונך], מאירה למאכיל מעשר עני לאביו
 אלעזר בן מתאי - מצוה קודמת לכיבוד אב, איסי בן יהודה, להל' - רק בא"א ע"י אחר
 מחל על כבודו - אב מחול,
 רב - לרב חסדא לא ולרב יוסף כן [וה' הולך לפניכם, תורה דיליה] אבל בעי הידור,
 נשיא מחול [כאברהם, כהקב"ה דעורך שלחן בפני כ"א] ור"א חולק,
 מלך לא [שום תשים - אימתו עליך]

גמ' לב: - לג:

מפני שיבה תקום... זקן:
 ת"ק - רק זקן חכם
 ריה"ג - זקן חכם ויניק וחכים [זה שקנה חכמה]
 איסי בן יהודה, ר' יוחנן להל' - אפי' זקן אשמאי (לרש"י רשע וע"ה), ר' יוחנן - לפני גוי [כמה
 הרפתקי] (רבא - רק הידור, אביי - יד לסמוך)
 לא רחוק מד"א (חוץ מרבו מובהק - מלא עיניו), בבית הכסא, מרחץ בפנים (רש"י - ערומים) [תקום
 והדרת - במקום שיש הידור]
 לא בחסרון כס או ביטול מלאכה [היקש קימה להידור], לר' אלעזר ור"ש בר אבא - כשעוסק
 בתורה - ואביי חולק
 אסור להעצים עיניו קודם זמן חיוב [תקום ויראת]
 ר' ינאי - רק שחרית וערבית [לא מרובה מכבוד שמים]
 ר"ש ב"א - זקן לא יטריח [זקן ויראת]
 רכוב כמהלך
 בן שהוא רבו: יקום בפני אב בעל מעשים, וספק בלא"ה; והאב בפני הבן משום כבוד נשיא, וספק
 בלא"ה

{עונשו של אינו עומד בפני רבו, עומדים בפני ס"ת ק"ו מלומדיה; והביטו אחרי משה}
 עומד לחכם מד"א עד ד"א, לאב"ד ממלא עיניו עד ד"א, לנשיא מלא עיניו עד שישב

גמ' לד. - לו:

מ"ע שהזמן גרמא נשים פטורות [בנין אב מתפילין] [היקש לת"ת], תורת ה' בפין - הוקש כה"ת
 לתפילין, מראה [זכורך] ומצה והקהל (ושמחה) באין כאחד ואין מלמדין
 חוץ: (1) ממצה [כל שישנו], (2) שמחה [רש"י - ובתך], אביי - אחר משמחה (לרש"י - במאכל וכלי
 פשתן), (3) הקהל, (4) הו"א מסוכה [כעין תדורו, ט"ו ט"ו] ומראה [ג"ש להקהל]
 שלא הזמן גרמא חייבות [כמורא אב, מדפטורות מז"ג (לרש"י - מדאצטריך היקש לתפילין)]
 חוץ: (1) מת"ת, (2) פו"ר [לא קרינן וכבשוה] [ור' יוחנן ב"ב חולק [ויברך אותם]],
 (3) פדיון הבן
 כל ל"ת חייבות [איש או אשה כי יעשו - השוו לכל עונשים]

חוץ: 1) מבל תקיף [לא תקיפו... ולא תשחית - כל שישנו בהשחתה],
 2) בל תשחית [לית להו זקן, ראשכם... זקנך - ולא זקן אשתך, אביי - פאת פאת מבני אהרן],
 3) בל תטמא למתים [בני אהרן],
 4) לאיסי - בל יקרחו [בנים אתם (משא"כ גדידה [כי עם קדוש]),
 אביי - קרחה קרחה מבני אהרן, רבא - בין עיניכם מתפילין]
 נשים אינן סומכות, מניפות [בני ישראל] חוץ מהנפת מנחת סוטה [יד יד משלמים - כהן ובעלים] ונזירה
 [כף כף מסוטה]; פסולות לעבודה [בני אהרן]

גמ' לז. - לט.

חובת הגוף אף בחו"ל וחובת קרקע בא"י [בארץ... אשר אתם חיים (אף בחו"ל)... אבד תאבדון וגו' -
 למד מעניינו - חובת הגוף כע"ז]
 חוץ: 1) מערלה [רשב"י - ק"ו מחדש - דאסור בהנאה, לרש"י - ואין היתר לאיסורו, משנה - הלכה
 (שמואל - ה' מדינה, ר' יוחנן - הללמ"ס)]
 (ור"א וחריפי דפומבדיתא חולקים)
 2) כלאים [ק"ו מחדש - דאסור לעולם, בהנאה, ואין היתר; למשנה מדרבנן - ר' יוחנן - בכלאי
 כרם [שדך] אבל בהרכבת אילנות לוקה [בהמתך... שדך - היקש להרבעה]], חוץ מכלאי
 זרעים [מותר בהנאה לא גזור]
 3) חדש לר"א, רשב"י, משנה בערלה [מושבתיכם - בכ"מ]
 (ור"י שמעאל חולק [ביאה ומושב = לאחר ירושה ושיבה])
 ר' ישמעאל - לא קירבו יחידים נסכים במדבר ובגלגל או בבמת יחיד [נותן לכם - במת ציבור, ביאה
 ומושב = לאחר ירושה ושיבה (לאידך תד"ב ר' ישמעאל אפי' "ביאה" לבד [כמלך] חוץ מחלה
 [בבואכם])]
 ר"ע - קרבו במדבר ובבמת יחיד [מושבתיכם = כ"מ]
 {הסתפקו ממן שבכליהם עד ט"ז ניסן; טעם מן בעוגות שהוציאו ממצרים;
 הקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים}
 לרבי דאין שמיטת כספים בזה"ז מדאו' [וזה דבר השמיטה שמוט - בזמן שאתה משמט קרקע אבל
 בחו"ל בזמן הבית חייב [כי קרא שמיטה לה' - מ"מ]
 וחייב בשילוח עבדים [בארץ (בזמן שהדרור בארץ) יוכל היא (מ"מ)]
 ספק ערלה - בסוריא מותר בנלקט כבר [לר' יוחנן הללמ"ס], בחו"ל לוקח כשלא יראנו לוקט
 ספק כלאי כרם - בסוריא מותר בנלקט, בחו"ל לוקט אחר ומוכר
 לשמואל ערלה וכלאים שוין (מח')

גמ' לט. - מ:

אלו דברים שאוכל פירותיהן בעוה"ז - רב שמעיה - אע"פ שהוא מחצה על מחצה מכרעת, מר ברי'
 דרבנא - וכן חילול ה'
 ר' יעקב - שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, רבא - ומשנתינו חולק (לרש"י - לא לאביי)
 שלוחי מצוה נזוקין בקביע היזיקא
 מחשבה טובה מצרפה למעשה ולא מחשבה רעה, חוץ: מע"ז, עולא - עבר ושנה
 {טעות של אחר; ניצול מעבירה כעושה מצוה ועושין לו נס; צדיק כי טוב - לשמים ולבריות;
 נאנס ולא עשה מצוה כאילו עשאה; נוח עבירה בסתר (בלא מצי כייף) מחילול ש"ש בפרהסיא;
 מצוה אחת מכריע עצמו וכה"ע; צדיק שמרד ותוהא אראשונות - איבדן}
 ר"ט - מעשה גדול, ר"ע - תלמוד גדול, זקנים - תלמוד שמביא למעשה
 שאינן במקרא ובמשנה ובדרך ארץ, אוכל בשוק - פסול לעדות [רש"י - אינו בוש לזלזל בעצמו]
 {יסורי צדיקים כדי שיירשו עוה"ב; לימוד, דינו, שכרו קודם למעשה}